

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาบริบททางด้านป่าไม้ในการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เพื่อวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบในการจัดการการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเพื่อศึกษาประโยชน์ที่ชุมชนรอบข้างจะได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

ข้อมูลที่เป็นสำหรัการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน ตั้งแต่การศึกษาข้อมูลจากเอกสารคือ ทบทวนแนวคิดจากเอกสาร ตำรา และการศึกษาข้อมูลจากบุคคล โดยรวบรวมได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เจ้าหน้าที่ป่าไม้ของสวนพฤกษศาสตร์ นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี จำนวน 200 ท่าน และประชากรในหมู่บ้านตองกายเหนือจำนวน 136 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 ท่าน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการแจกแบบสอบถาม ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา และผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1. สรุปผลการศึกษา

ผู้วิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

5.1.1. บริบททางด้านป่าไม้ในการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นแหล่งท่องเที่ยวชมสัตว์ยามกลางคืนแห่งแรกของประเทศไทย ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปทางทิศใต้ประมาณ 12 กิโลเมตร และอยู่ทางตอนเหนือของอำเภอหางดง ประมาณ 9 กิโลเมตร เดิมเป็นพื้นที่ของสวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคเหนือ มีพื้นที่ประมาณ 819 ไร่ 2 งาน 60 ตารางวา พื้นที่ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมีความลาดเทจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก มีภูมิอากาศแบบ 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล คือ ตำบลแม่เหียะ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง และตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ หมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมากที่สุดคือหมู่บ้านตองกายเหนือ ตำบลหนองควาย

หมู่บ้านตองกายเหนือเป็นหมู่บ้านที่แยกออกมาจากหมู่บ้านตองกายเมื่อ พ.ศ. 2544 และหมู่บ้านตองกายใต้มีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่เมื่อ 300 ปีก่อน และชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างวัดขึ้นมาชื่อว่าวัดทุ่งล้อม และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นวัดตองกาย

สภาพพื้นที่ป่าไม้ก่อนการสร้างเชิงใหม่ไนท์ซาฟารีเรียกว่าเกือบจะเป็นป่าเสื่อมโทรม มีทั้งป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ เป็นป่าที่ถูกชาวบ้านบุกรุกทำการเกษตรกรรมและหาของป่า และพื้นที่เกิดไฟไหม้ป่าบ่อยครั้ง สัตว์ป่าที่พบโดยมากจะเป็นสัตว์ขนาดเล็ก ๆ มีทั้งสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ปีก สัตว์เลื้อยคลานด้วยนม สัตว์บก เป็นต้น

สภาพพื้นที่ป่าไม้หลังการสร้างเชิงใหม่ไนท์ซาฟารี พื้นที่ป่าถูกทำแนวกั้นอาณาเขต และชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปทำกินในป่าได้อีก มีการสร้างสิ่งปลูกสร้างขึ้นมาใหม่แต่ให้อยู่ในพื้นที่ฐานของธรรมชาติ เป็นการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ป่าไม้ในบางส่วน โดยที่ไม่ทำให้ป่าไม้เสียหาย เพราะการสร้างอาคารนั้นจะไม่ใช้การตัดต้นไม้ แต่จะขุดต้นไม้เพื่อนำไปปลูกที่ใหม่ และพบว่ามีต้นไม้ขึ้นมาใหม่มากขึ้น เช่น ต้นสัก อีกทั้งยังพบเห็ดต่าง ๆ และพืชสมุนไพร รวมถึงพืชกินได้อีกหลายชนิด ทรัพยากรสัตว์ป่ามีพบมากขึ้น เช่น กระรอก บ่าง กระต่ายป่า งูชนิดต่าง ๆ และนกอีกหลายชนิด

5.1.2. วิเคราะห์องค์ประกอบในการจัดการการท่องเที่ยวของเชิงใหม่ไนท์ซาฟารีกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจำเป็นต้องมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยวในการมาเยี่ยมชม เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่

สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ได้แก่ การชมความสวยงามของน้ำพุคนตรี

กิจกรรม (Activities) ประกอบด้วย การนั่งรถชมสัตว์พร้อมการบรรยายให้ความรู้ การเดินชมสัตว์ในส่วนแสดงของ “Jaguar Trail” และการได้สัมผัสธรรมชาติในการขับรถในเส้นทางวิบาก (ATV)

สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ประกอบไปด้วย ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา และสถานที่จอดรถ

ที่พัก (Accommodation) ได้แก่ บ้านพักสไตล์รีสอร์ท และแคมป์กราวด์

การเข้าถึง (Accessibility) ประกอบไปด้วย การเข้าถึง การเดินทาง ระบบขนส่ง และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความคิดเห็นในเรื่องขององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก และในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวยังได้เสนอความคิดเห็นแตกต่างกัน

ออกไปหลายประการ ได้แก่ ควรมีการเพิ่มชนิดของสัตว์ให้มากกว่านี้ ควรเพิ่มแสงสว่างในเวลา กลางคืนและเพิ่มเก้าอี้นั่งพักผ่อนในส่วนแสดงของ “Jaguar Trail” ควรเพิ่มร้านอาหารและ เครื่องดื่มให้มีความหลากหลาย ควรมีการเพิ่มการแสดงของสัตว์ และสิ่งสำคัญควรเพิ่มการ ประชาสัมพันธ์เชิงใหม่ในทซาฟารีให้มากกว่านี้เพื่อให้คนทั่วโลกได้รู้จัก

5.1.3. ประโยชน์ที่ชุมชนรอบข้างได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ในทซาฟารี

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จำเป็นต้องมีชุมชนรอบข้างมาเกี่ยวข้องด้วย หมู่บ้านตองกายเหนือ เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้เชียงใหม่ในทซาฟารีมากที่สุด และได้รับประโยชน์มากที่สุด ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับนั้นมีทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคมและทางด้านสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การสร้างงาน ซึ่งมีทั้งการสร้างงานในเชียงใหม่ในทซาฟารีและการสร้างงานนอกเชียงใหม่ในทซาฟารี การผลิตวัตถุดิบเพื่อป้อนตลาดทั้งที่เป็นอาหาร สัตว์และสินค้าของที่ระลึก การพัฒนาอาชีพ รายได้ของชุมชน และการได้รับอภินันทนาการเข้าชม เชียงใหม่ในทซาฟารี

ประโยชน์ทางด้านสังคม ได้แก่ สาธารณูปโภคพื้นฐานได้รับการพัฒนา การพัฒนาด้าน การศึกษา การอพยพย้ายเข้าของประชากร และการพัฒนาด้านสาธารณสุข

ประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าไม้ ด้านการปรับปรุง คุณภาพสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ด้านการสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมแก่ผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของชาวบ้านต่อการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวของ เชียงใหม่ในทซาฟารีอยู่ในระดับปานกลาง และชาวบ้านมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้แก่ ควรเพิ่มการ จ้างงานของชาวบ้านให้มากขึ้น ควรมีการจัดสถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มให้แก่ชาวบ้าน และให้ชาวบ้านได้มีโอกาสนำสินค้า OTOP เข้าไปจำหน่าย

5.2. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.2.1. วิเคราะห์บริบทของพื้นที่ของเชียงใหม่ในทซาฟารี

1. การสร้างพื้นที่สีเขียว

พื้นที่ป่าในเชียงใหม่ในทซาฟารีแต่เดิมเป็นพื้นที่ป่าเกือบจะเสื่อมโทรม (แสน ก้นทะราซ, อ้างแล้ว) มีชนิดของป่า 2 ประเภท คือ ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง ในบริเวณที่เป็นป่าเบญจพรรณ นั้น พบต้นไม้ประเภท สัก แดง ประดู่ ตะแบก มะค่า และไผ่ และในบริเวณป่าเต็งรัง พบต้นไม้ ประเภท ต้นเต็ง รัง เหียง พลวง ต้นไม้ที่พบในพื้นที่ป่าทั้ง 2 ประเภทนี้มีลำต้นขนาดเล็กและไม่ค่อย สมบูรณ์ โดยเฉพาะป่าเต็งรัง จะเป็นป่าโปร่งและทิ้งใบในฤดูแล้ง ตามพื้นล่างของป่าจะมีพืชเล็ก ๆ

และหญ้าขึ้นอยู่ทั่วไป จึงทำให้เกิดไฟไหม้ป่าในช่วงฤดูแล้งเสมอ นอกจากนั้นยังมีชาวบ้านมาบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร และเก็บของป่ามาบริโภคและนำออกมาขายอยู่เป็นประจำอีกด้วย

การทำแนวกันอาณาเขตของพื้นที่เชิงใหม่ในท่าซาฟารีนั้น เป็นมาตรการในการอนุรักษ์ป่าในทางหนึ่ง อันที่จริงแล้ว พื้นที่แนวกันอาณาเขตเป็นพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติคอยสุเทพ-ปุย เป็นแหล่งที่ไม่สมควรที่จะอนุญาตให้คนเข้าไปใช้ประโยชน์ที่เป็นที่อยู่อาศัยหรือใช้ประกอบอาชีพ ควรจัดให้คนอยู่นอกเขตป่า ไม่ว่าจะคนเหล่านั้นจะอยู่มาก่อนหรือหลังมีกฎหมายบังคับก็ตาม (นิวัติ เรืองพานิช, 2548) เป็นการจัดการบุกรุกทำลายป่าและเพื่อให้ป่าไม้ได้ฟื้นคืนสภาพอีกด้วย

ภายหลังจากมีการทำแนวกันอาณาเขตของพื้นที่แล้ว ได้มีการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในบริเวณนั้นในด้านการนันทนาการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และได้มีการก่อสร้างอาคารสถานที่เพิ่มเติม ซึ่งเป็นการใช้พื้นที่ส่วนน้อยของพื้นที่ป่า ภายในพื้นที่สิ่งก่อสร้างเหล่านี้ยังคงเป็นสภาพป่าแต่เป็นสภาพป่าที่ไม่เสื่อมโทรมเหมือนในอดีต กลับกลายเป็นป่าที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น ป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรังมีความชุ่มชื้นมากขึ้น และยังพบต้นไม้ต้นเล็ก ๆ ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติอีกด้วย อีกทั้งมีการนำต้นไม้ต่าง ๆ มาปลูกเพิ่มเติม เช่น ต้นหว้า ต้นตะขบ ที่เป็นแหล่งอาหารของนกและสัตว์ป่าหลายชนิด ทำให้มีสัตว์ป่าอพยพเข้ามาอยู่ในบริเวณพื้นที่มากขึ้น

เมื่อป่าไม้ในพื้นที่มีการปิดกั้นอาณาเขต โดยที่ชาวบ้านไม่สามารถเข้ามาบุกรุกได้แล้วนั้น ทำให้ระบบนิเวศของป่าไม้ดีขึ้นด้วย ซึ่งระบบนิเวศนี้กล่าวรวมถึง พืช ดิน สัตว์ น้ำ อากาศ

ในส่วนของพื้นที่ป่า พบว่ามีต้นไม้ทั้งในป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรังเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ต้นสัก และต้นเต็ง ไม่มีการเกิดไฟไหม้ป่า และมีแหล่งอาหารของสัตว์ป่าทำให้จำนวนสัตว์ป่ามีเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะเป็นสัตว์ป่าขนาดเล็กก็ตาม เช่น แอ้ กระรอกป่า บางกระต่ายป่า และนกอีกหลายชนิด เป็นต้น เมื่อมีต้นไม้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ดินมีความชุ่มชื้นและอุดมสมบูรณ์มากขึ้น สามารถอุ้มน้ำได้ดีขึ้น ซึ่งในช่วงฤดูฝนก็ไม่ทำให้น้ำท่วมเพราะต้นไม้ช่วยชะลอการไหลของน้ำและในช่วงฤดูแล้งก็มีน้ำเก็บไว้ใช้ตลอดเวลา เนื่องจากเชิงใหม่ในท่าซาฟารีมีอ่างเก็บน้ำไว้ใช้ และน้ำในอ่างเก็บน้ำนี้จะไหลเข้าไปสู่ประปาหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีน้ำเก็บไว้ใช้ตลอดปี (ตอน วงศ์แก้ว, อ้างแล้ว) สำหรับในเรื่องของอากาศ เป็นที่ทราบกันดีว่าต้นไม้จะเป็นตัวเพิ่มออกซิเจนให้อากาศและดูดซึมน้ำคาร์บอนไดออกไซด์เก็บไว้ เมื่อป่าไม้ถูกบุกรุก ต้นไม้มีจำนวนมากขึ้นและได้รับการฟื้นฟู ทำให้อากาศในบริเวณนี้ดีขึ้นด้วย

2. การจัดการเพื่อใช้ประโยชน์ของพื้นที่ป่า

ตามที่กล่าวถึงข้างต้นว่า พื้นที่ของเชิงใหม่ในท่าซาฟารีนั้นเป็นพื้นที่ป่าเกือบจะเสื่อมโทรม โดยถูกชาวบ้านบุกรุกเพื่อหาของป่า และทำเกษตรกรรม แต่หลังจากมีการปิดกั้นอาณาเขต ทำให้

ชาวบ้านไม่สามารถเข้ามาบุกรุกพื้นที่ได้อีกต่อไป และเมื่อพื้นที่ได้รับการดูแลจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท. องค์การมหาชน) จึงได้จัดทำพื้นที่นี้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าส่วนน้อยเพื่อให้เป็นแหล่งนันทนาการให้คนหมู่มากได้ใช้ประโยชน์มากที่สุด อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ป่าส่วนมากอีกด้วย เนื่องจากการปิดกั้นแนวอาณาเขตทำให้ชาวบ้านไม่สามารถบุกรุกพื้นที่ป่าได้อีกต่อไป จึงทำให้ป่าไม่ได้รับการฟื้นฟู มีการปลูกต้นไม้เพิ่มเติม เพื่อให้ระบบนิเวศกลับมาดังเดิม อีกทั้ง นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีต้องมีการชำระค่าผ่านประตู ซึ่งเป็นรายได้ที่นำมาพัฒนาพื้นที่ ตามความหมายของ Elizabeth Boo (1991, อ้างถึงในสุภาวดี มีสิทธิ์, อ้างแล้ว) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนในท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ที่เป็นส่วนกิจกรรมทั้งหมดของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีนั้น เป็นเพียงพื้นที่ป่าส่วนน้อย หากเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด โดยก่อนการสร้างเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้มีการวางแผนการจัดการพื้นที่ให้ดีที่สุด เพื่อว่าสภาพป่าที่อยู่ภายในแนวกันอาณาเขตจะได้ฟื้นฟูเป็นป่าที่สมบูรณ์และเป็นพื้นที่ป่าที่ยั่งยืนให้ประชาชนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ได้

5.2.2. วิเคราะห์กิจกรรมการท่องเที่ยวในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

1. กิจกรรมได้สัมผัสกับธรรมชาติและสัตว์ป่า

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีนั้น จะได้พบกับกิจกรรมหลายชนิดและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกชนิด กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสัตว์ป่าที่พบเห็นยากและสัตว์ป่าที่มาจากต่างประเทศ

ในส่วนของการนั่งรถชมสัตว์และเดินชมสัตว์นั้น เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้รับชมสัตว์ป่านานาชนิด ได้รู้จักและเห็นสัตว์ป่าแปลก ๆ และในการนั่งรถชมสัตว์นั้น นอกจากนักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินแล้ว ยังได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของสัตว์ป่าและธรรมชาติของสัตว์ป่าที่มีทั้งผู้ล่าและผู้ถูกล่า เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ เป็นการควบคุมประชากรสัตว์ทางชีววิทยา (Biological Approach) (มนัส สุวรรณ: 2539) ในส่วนของการล่าเหยื่อ (Predation) ที่สัตว์พรานหรือผู้ล่าจะคุมเหยื่อหรือผู้ถูกล่า ในการควบคุมประชากรสัตว์เช่นนี้เป็นการควบคุมตามธรรมชาติจะไม่ทำให้สัตว์ป่าสูญพันธุ์ไป แต่การล่าสัตว์นี้มีมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย มนุษย์เริ่มล่าสัตว์มากขึ้นเพื่อเป็นการค้า เป็นกีฬา และเพื่อความสนุกสนาน สะใจ ดังนั้น จึงทำให้สัตว์ป่าลดจำนวนลงเป็นจำนวนมาก และไม่อยู่ในภาวะที่สมดุลของธรรมชาติ (Balance of Nature) สัตว์ป่าบางชนิดอยู่ในภาวะถูกคุกคาม บางชนิดจัดว่าเป็นสัตว์ป่าสงวนของประเทศไทย

และบางชนิดอยู่ในบัญชี CITES (Convention on International Trade in Endangered Species) หรืออนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์

การที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้เข้ามาชมสัตว์พร้อมกับได้รับฟังการบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์จากวิทยากรแล้ว ทำให้นักท่องเที่ยวมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์สัตว์ป่า นักท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกในการรักสัตว์มากขึ้น และนอกจากสัตว์ป่าที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสแล้ว วิทยากรยังได้มีการบรรยายสอดแทรกในเรื่องของป่าไม้ด้วย โดยบรรยายทั้งป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง นักท่องเที่ยวจะได้รู้จักป่ามากขึ้นและมีความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าไม้ไปพร้อม ๆ กับการอนุรักษ์สัตว์ป่าด้วย

สำหรับในส่วนของการขับรถ ATV เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับความท้าทายและความสนุกสนานจากการขับรถตามเส้นทางที่นักท่องเที่ยวได้เลือกไว้ แต่ก็แฝงไว้ด้วยการที่นักท่องเที่ยวจะรู้จักพืชพันธุ์ของป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ โดยมีเจ้าหน้าที่ ATV แนะนำชนิดของป่าและหากว่าในช่วงเวลาที่ขับรถ ATV อยู่นั้น ได้พบสัตว์ป่าหรือนกตามธรรมชาติ เจ้าหน้าที่ ATV ก็จะแจ้งให้นักท่องเที่ยวได้จดชมและอธิบายว่าสัตว์ชนิดนั้นคืออะไร ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากธรรมชาติที่น่าประทับใจ

2. ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว

จุดมุ่งหมายหนึ่งของการนำพื้นที่ป่ามาใช้ประโยชน์ คือ การให้ความรู้และการศึกษา นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีนั้นจะได้รับความรู้และได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพป่าไม้และรู้จักสัตว์ป่ามากขึ้น ในส่วนของสภาพป่าไม้ นักเรียน นักศึกษาที่มาเป็นหมู่คณะและได้เข้ามาพักในบริเวณแคมป์กราวด์ อาจมีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับพื้นที่ป่า เช่น การจับกลุ่มเพื่อดูชนิดของต้นไม้ หรือไลเคน ฟังจาย ต่าง ๆ และสังเกตสัตว์ที่พบในบริเวณป่าไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่เข้าพักในบริเวณบ้านพัก จะมาเป็นกลุ่มครอบครัว ทำให้มีกิจกรรมยามกลางคืนสำหรับครอบครัวมากขึ้น เป็นการสร้างความผูกพันสำหรับคนในครอบครัว และนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในบริเวณบ้านพักนี้จะได้มีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติอย่างแท้จริง อาจได้ยินเสียงสัตว์ป่าร้องในช่วงเวลากลางคืนและอาจมีเสียงนกร้องแทนเสียงนาฬิกาปลุกในช่วงเวลาเช้าด้วย

นักท่องเที่ยวที่ไม่ได้มาพักในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีก็ยังได้เรียนรู้และรู้จักชีวิตสัตว์ป่าและป่าไม้ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนัก คือ ความรู้ชัด ประจักษ์ชัด และก่อให้เกิดปัญหาในการอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่า อีกทั้งยังทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและป่าไม้ด้วย เป็นการให้ความสำคัญในการมองเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เกิดความรู้สึกกังวล

และวางแผนเมื่อสิ่งแวดลอมได้รับผลกระทบ เป็นการสร้างสติหรือความรู้สึกรับผิดชอบในตัวนักท่องเที่ยว

การเพิ่มความตระหนักและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่า ยังมีเพิ่มเติมในตัวอาคารล้านนา เนื่องจากมีการตกแต่งให้เข้ากับสภาพธรรมชาติมากที่สุด โดยที่เสาของอาคาร และถึงขยะ เป็นรูปร่างที่ทำเลียนแบบต้นไม้ อีกทั้ง หอน้ำก็อิงแอบกับธรรมชาติ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา

3. เปลี่ยนทัศนคติของนักท่องเที่ยวในการเที่ยวช่วงเวลากลางคืน

โดยปกติแล้วจังหวัดเชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยวในช่วงเวลากลางคืนเพียงไม่กี่แห่ง เช่น ตลาดไนท์บาร์ซาร์ และแหล่งท่องเที่ยวอบายมุข ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จะเน้นเฉพาะกลุ่มบุคคลเท่านั้น สำหรับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ให้นักท่องเที่ยวและสามารถที่จะมาได้ทั้งครอบครัว ไม่เจาะจงว่าเป็นกลุ่มใด นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่ก็จะมีกิจกรรมในช่วงเวลากลางคืนเพิ่มมากขึ้น เปลี่ยนทัศนคติจากการเที่ยวแหล่งอบายมุขมาเป็นการเที่ยวชมธรรมชาติและสัตว์ป่า รวมถึงชมความสวยงามของน้ำพุดนตรี นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างแท้จริง หลีกหนีความวุ่นวายในตัวเมืองแล้วมาพบกับความสวยงามและความสงบของธรรมชาติ

4. ส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เครื่องมือหรือกลยุทธ์ที่สำคัญที่ทำให้การตลาดทางการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จควรมีส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ประการ (7Ps) (อดุลย์ จาตุรงค์กุล, อ่างแล้ว) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากร (People) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และด้านกระบวนการ (Process)

ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ประการ (7Ps) เป็นเครื่องมือที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีใช้เพื่อทำให้เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเข้าไปสู่ในการรับรู้ของประชาชนทั่วโลก โดยเน้นในจุดที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นำไปสู่จุดมุ่งหมายในการจัดตั้งเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี คือ เพื่อการอนุรักษ์ ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หรือทรัพยากรสัตว์ป่า ส่วนประสมทางการตลาดนี้จะมุ่งเน้นกระจายการรับรู้ไปสู่นักท่องเที่ยวที่ชอบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ และมีความตระหนักและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ เพื่อว่า นักท่องเที่ยวเหล่านี้จะสามารถที่จะบอกต่อ ๆ กันไป และจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีรู้สึกถึงการอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการได้รับบริการที่น่าประทับใจจากเจ้าหน้าที่อีกด้วย

ในส่วนของทรัพยากรป่าไม้นั้น ถึงแม้ว่าจะมีการประชาสัมพันธ์ให้เข้ามาเยี่ยมชมเชิงใหม่ไนท์ซาฟารี แต่ก็จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยววันละไม่เกิน 3,000 คน อีกทั้ง การกำหนดราคาบัตรเข้าชมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการกำหนดจำนวนของนักท่องเที่ยวได้ เพื่อไม่ให้เข้ามารุกป่าไม้มากเกินไป เป็นการใช้ทรัพยากรป่าไม้ด้วยความฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุดและใช้ได้ยาวนานที่สุด (นิวัติ เรืองพานิช, อ้างแล้ว) ทรัพยากรป่าไม้ถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสถึงความสวยงามและความประทับใจ

สำหรับส่วนของทรัพยากรสัตว์ป่า มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของสัตว์ ทั้งที่เป็นสัตว์ในประเทศไทย และสัตว์ที่มาจากต่างประเทศที่มีระบบนิเวศคล้ายคลึงกัน จากวิทยากรผู้มีความรู้เรื่องสัตว์ป่าเป็นอย่างดี มีการฝึกอบรมและหาความรู้เพิ่มเติมตลอด และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้หากมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น

นอกจากนั้น เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้มีการส่งเสริมป่า มีการร่วมปลูกป่าบริเวณพื้นที่โดยรอบกับองค์กรต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี เนื่องจากต้องการให้พื้นที่โดยรอบ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นป่าสงวนที่มีสภาพเสื่อมโทรมกลายมาเป็นป่าที่ได้รับการฟื้นฟูและมีความสมบูรณ์มากขึ้น

5.2.3. วิเคราะห์ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

1. ชาวบ้านตองกายเหนือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder)

ชาวบ้านในหมู่บ้านตองกายเหนือเป็นชาวบ้านที่อยู่ใกล้กับพื้นที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมากที่สุด และเป็นมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการทำแนวกันอาณาเขตของพื้นที่ป่า จากแต่เดิมที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าซึ่งเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีการครอบครองพื้นที่เพื่อทำการเกษตรและหาของป่า เมื่อมีการทำแนวกันอาณาเขตทำให้ชาวบ้านหมดโอกาสที่จำเข้าไปใช้พื้นที่ป่าอีกต่อไป ทำให้ชาวบ้านเสียประโยชน์กับพื้นที่ป่าในบริเวณนี้

แต่นอกจากความสูญเสียการใช้พื้นที่ป่าแล้ว ชาวบ้านยังได้ประโยชน์จากการปิดกั้นแนวอาณาเขตโดยไม่รู้ตัว นั่นคือ สุขภาพของชาวบ้านดีขึ้น เนื่องจากต้นไม้ในพื้นที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และปล่อยออกซิเจนออกมา สภาพอากาศในหมู่บ้านก็ดีขึ้นตามมาด้วย ทำให้ชาวบ้านได้รับอากาศบริสุทธิ์มากขึ้น อีกทั้ง ป่าไม้ช่วยเก็บรักษาความชุ่มชื้นเอาไว้ให้อุณหภูมิของพื้นที่หมู่บ้านในช่วงเวลากลางวันต่ำกว่าเดิม นอกจากนี้ พื้นที่ในหมู่บ้านตองกายเหนือเป็นพื้นที่แอ่ง การได้เข้าไปสัมผัสกับบรรยากาศของต้นไม้สีเขียว ได้พบเห็นสีสนของป่า และพบเห็นสัตว์ป่านานาชนิดในพื้นที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีก็จะทำให้สดชื่นขึ้น ซึ่งเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้มีการรอกันนันทนาการให้ชาวบ้านตองกายเหนือได้มีโอกาสเข้าไปเยี่ยมชมเป็นประจำ

ทุกปี การปิดกั้นแนวอาณาเขตพื้นที่ป่ายังทำให้ไม่เกิดน้ำท่วมอีกด้วย เนื่องจากป่าช่วยในการอุ้มน้ำไว้ ปริมาณน้ำที่ไหลลงมาจะถูกต้นไม้ช่วยชะลอความเร็วของน้ำ ลดการเกิดน้ำท่วมได้

2. การได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยวใด ๆ ก็ตาม หากมีชุมชนที่อยู่รอบข้างแล้ว ชุมชนนั้นย่อมได้รับประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวด้วย ประโยชน์ที่ชาวบ้านตองกายเหนือได้รับจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้แก่

ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งที่เป็นตัวหลักที่ชาวบ้านได้รับประโยชน์คือ การสร้างงาน โดยเฉพาะในเรื่องการรับเข้าทำงานในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งนโยบายข้อหนึ่งของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีคือ การให้คนในท้องถิ่นมีงานทำ โดยจะเลือกคนในพื้นที่ 3 ตำบลที่อยู่ใกล้กับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีก่อน แต่หากคนในพื้นที่มีความสามารถไม่เพียงพอก็จะเลือกคนจากนอกพื้นที่ แต่การจ้างงานนี้ชาวบ้านไม่เข้าใจมากนัก เขาคิดว่าเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีจ้างเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ซึ่งอันที่จริงแล้วหากชาวบ้านมีความสามารถในตำแหน่งงานนั้น ๆ พวกเขาก็สามารถเข้ามาทำงานได้ โดยผู้ที่เข้ามาทำงานนี้สามารถทำงานได้ทุกฝ่าย เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่ตรวจบัตร พนักงานขับรถ เจ้าหน้าที่เลี้ยงสัตว์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายภูมิทัศน์ เป็นต้น

ประโยชน์ทางด้านสังคมที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยเฉพาะถนนทางเข้าหมู่บ้าน ได้รับการพัฒนาเป็นถนนที่สวยงาม และมีทัศนียภาพที่สวยงามและสะอาดตาทั้งสองข้างทาง อีกทั้ง ระบบประปาหมู่บ้านก็มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี เพราะมีน้ำไหลมาจากอ่างเก็บน้ำในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี การพัฒนาด้านการศึกษาของคนในหมู่บ้านก็มีมากขึ้น เนื่องจากว่าเยาวชนในหมู่บ้านเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเข้ามาทำงานในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

ประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านตองกายเหนือเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและหวงแหนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านตนเอง นอกจากนั้น หมู่บ้านตองกายเหนือยังได้รับการพัฒนาให้มีความสะอาดมากขึ้น ทำให้สุขภาพของชาวบ้านดีขึ้นด้วย

5.3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ผู้วิจัยได้พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจบางประเด็นที่ควรพัฒนาในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยจึงขอแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

5.3.1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้ดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและเน้นในด้านการอนุรักษ์ป่าไม้โดยมีการทำแนวกันอาณาเขตไม่ให้ชาวบ้านบุกรุกได้อีกต่อไป ทำให้ระบบนิเวศกลับมาดีขึ้น นอกจากนี้ความพยายามในการแสวงหาสัตว์ป่าหายาก รวมทั้งสัตว์ป่าที่มาจากต่างประเทศมาไว้ในเขตพื้นที่ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีทำให้เกิดการขยายพันธุ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาธรรมชาติของสัตว์ป่าเหล่านั้น สมควรที่จะมีการดำเนินการต่อไป เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์สัตว์หายากต่อไป

2. เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมีการมุ่งเน้นที่จะเสริมสร้างป่าและระบบนิเวศและทำให้ป่าในพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น จึงควรที่จะมีการขยายพื้นที่ใกล้เคียงที่เป็นป่าเสื่อมโทรมหรือป่าที่ถูกชาวบ้านบุกรุกให้กลายเป็นป่าที่สมบูรณ์ด้วย โดยอาศัยความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ควรมีการร่วมมือกันระหว่างเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีกับกรมป่าไม้ในการให้ความรู้กับชุมชน ให้เกิดการกระตุ้นจิตสำนึกของชาวบ้านในการช่วยอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่า และอาจมีการจัดกิจกรรมปลูกป่าเพื่อให้ชาวบ้านได้มาร่วมกันปลูกและชาวบ้านจะรู้สึกรักต้นไม้ที่ตนเองปลูก เหมือนกับว่าเขาเป็นเจ้าของต้นไม้ต้นนั้น ต้องดูแลรักษาให้ดี

4. หากต้องมีการขยายกิจกรรมของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี โดยอาจต้องมีการขอใช้พื้นที่ป่าเพิ่มเติม ควรให้มีการชี้แจงกับชุมชนถึงหลักการอนุรักษ์ โดยเป็นการใช้พื้นที่ป่าส่วนน้อย เพื่อให้พื้นที่ป่าส่วนมากได้รับการอนุรักษ์ และควรให้ชุมชนมีการรับรู้ แสดงความคิดเห็น และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจ เพื่อว่าจะไม่เกิดข้อพิพาทในอนาคต

5. ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในส่วนของการจ้างงาน ควรมีการทำความเข้าใจกับประชากรในหมู่บ้านมากขึ้น และควรจัดสถานที่ภายในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในการจำหน่ายสินค้าของชาวบ้าน 3 ตำบล โดยมีการกำหนดว่าเป็นสินค้าของที่ระลึกหรือสินค้า OTOP เพื่อเพิ่มประโยชน์และการกระจายรายได้ให้แก่ชาวบ้าน และให้ชาวบ้านรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาถึงความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในการมาเยี่ยมชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เพื่อเป็นการวางแผนการตลาด และเป็นแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน 3 ตำบลที่อยู่รอบข้างเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบที่ชาวบ้านได้รับจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี
3. ศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเพื่อเป็นแนวทางวางแผนการตลาดให้นักท่องเที่ยวรู้จักและมาเยี่ยมชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมากขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved